

Bosbouw

Bevers in je bos, een uitdaging om je tanden in te zetten

Auteur: Ute De Meyer, Projectcoördinator Particulier Bosbeheer, Aanspreekpunt Privaat Beheer – Natuur en Bos - Bron: Agentschap voor Natuur en Bos

Nadat de laatste Vlaamse bever in 1848 werd doodgeschoten, werd de harige dammenbouwer gedurende anderhalve eeuw niet meer in onze contreien opgemerkt. Daar kwam rond de laatste eeuwwisseling verandering in en nu geniet de soort wettelijke bescherming op Vlaams en Europees niveau. Welke impact hebben deze knaagdieren op je bos? We zetten de voornaamste voordelen en uitdagingen op een rijtje, aangevuld met enkele praktijkvoorbeelden op het private terrein.

Beschermde soort

Exact 170 jaar geleden verdween de Europese bever (*Castor fiber*) volledig uit ons landsgedeelte door overbejaging en habitatverlies. Door illegale uitzettingen in Vlaanderen en een officieel herintroductieplan bij onze noorderburen, kon de soort een comeback maken. Sinds 2000 stijgt de populatie gestaag, maar de instandhouding wordt als 'zeer ongunstig' beschouwd. In 2015 stelde minister Schauvliege dan ook een Soortenbeschermingsprogramma (SBP) op. In 2013 werd het bestand op 150 à 200 dieren geschat. Momenteel zijn dat er zo'n 455, wat in de buurt komt van het door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) nagestreefde minimumaantal van 467 dieren. Het SBP focust vooral op conflictbeheersing met waterbeheer, landbouw en natuurdoelen), met aanvullende maatregelen voor draagvlakvorming en monitoring.

Bever in je bos: uitdagingen

De aanwezigheid van bevers brengt specifieke uitdagingen met zich mee. Denk maar aan houtvraat. In de zomerperiode bestaat het dagelijks rantsoen van een volwassen bever uit 1 kg (wortelstokken van) wateren oeverplanten, aangevuld met gras en kruiden. In de winter zoekt hij zijn toevlucht vooral tot bladeren van bomen en strui-

ken, en 600 à 700 g schors per dag. Zijn voorkeur gaat uit naar zachte houtsoorten en kleine bomen zoals wilg, els en populier. Het meest geliefd zijn bomen met een stamdiameter van 10 à 30 cm op maximaal 20 m van een waterloop. Ook fruitbomen zijn in trek. Cultuurgewassen van akkers die vlakbij oevers liggen, vormen een welkome aanvulling op het bevermenu. De bever gebruikt de takken en twijgen van doorgeknaagde bomen als basis voor zijn burcht en een eventuele dam. Ook planten en modder komen van pas bij zijn bouwwoede.

Uiteraard maakt de bever geen onderscheid tussen bomen die jij als beheerder hebt aangeplant en andere bomen. Indien het bos een productiefunctie heeft, verlies je als eigenaar mogelijk een deel van je

Praktijkvoorbeeld: conflict met soortensamenstelling

Het gebied De Hoort in Budel-Dorplein, net over de Nederlandse grens, bestaat uit 205 ha cultuurgronden, weide, bos, natuur en een moeras. In 2016 werden er bevers waargenomen. Hun dam zorgt voor een verhoogd waterpeil. Uit schattingen van de private eigenaar en de pachters van de landbouwgrond bleek dat de vernatting een economische impact had op zo'n 30 ha landbouwgebied. Aan het bosbestand zelf was weinig schade. Naast dit economisch knelpunt, was er ook een ecologische kwestie. Het betrokken gebied is namelijk aangeduid als Natura 2000-gebied, met instandhoudingsdoelstellingen voor de kleine modderkruiper en kamsalamander. De ene soort heeft kleine, ondiepe, niet-aaneengesloten poelen nodig als habitat terwijl de andere soort nood heeft aan lopend water. Doordat de bever zijn eigen habitat – stilstaand water met een minimale diepte van 80 cm – inricht, kwamen beide soorten onder druk te staan. Als (tijdelijke) oplossing werd de bever opgenomen als soort voor dit habitatgebied en werd de kamsalamander als soort verwijderd.

Praktijkvoorbeeld: houtvaart

Reeds 5 jaar houdt een beverfamilie huis bij de vijvers van een private eigenaar in Tongeren, waardoor hij niet aan bosbouw kan doen binnen de 30 meter van beide oevers. In 2016 besloot de eigenaar om in eigen beheer en met een gespecialiseerde firma het dode hout van de door bevers omgelegde populierkruinen te laten ruimen in hun grootste vijver. De woonburcht van een bever in een kleinere vijver werd vrijgesteld. De kosten van de werken – € 5.000 – betaalde de eigenaar zelf.

inkomsten. Bovendien durven bevers ook de oude, dikke bomen aan te vreten of om te leggen. Vooral oude knotwilgen moeten het ontgelden. Tot slot is het mogelijk dat je als beheerder, al dan niet verplicht in het kader van Natura 2000, een soortensamenstelling of een bepaald natuurdoeltype nastreeft, maar dat dit niet compatibel is met een beverhabitat.

Bevers staan erom bekend dat ze een gebied kunnen vernatten door dammen te bouwen. Dit doen ze enkel als hun ideale habitat niet aanwezig is: zwak stromende of stilstaande wateren met een minimale diepte van 80 cm. Bevers willen namelijk dat de ingang van hun burcht onder water blijft staan, zodat ze op een veilige manier hun nest kunnen verlaten. Het water mag ook niet dichtvriezen in de winter. Het is voor de bever bovendien gemakkelijker om zijn voedsel via het water te transporteren dan over het land. De vernatting kan ervoor zorgen dat de plantensamenstelling van je bos verandert en dat bepaalde soorten het moeilijk krijgen, wat dan weer kan leiden

tot opbrengstverlies van bosbouwpercelen. De graafactiviteiten van bevers kunnen het beheer van oevers ook bemoeilijken. In extreme gevallen behoort zelfs een dijkdoorbraak tot de mogelijkheden.

Bevers in je bos: voordelen

Bevers hebben een positieve invloed op de soortendiversiteit in waterwegen, de waterkwaliteit en de biodiversiteit. Verder dragen bevers hun steentje bij aan de ontwikkeling van bossen en struwelen. Ze zorgen voor een verhoging van de diversiteit en een uitbreiding van de bosoppervlakte. Omgeknaagde stammen en twijgen schieten opnieuw uit, wat zorgt voor verjonging. Bevers helpen bij het verspreiden van de wilg. Bovendien creëren ze specifieke standplaatsen die variëren in vochtigheid, slibafzetting en beschaduwing. Bevers zorgen voor meer variatie in planten en structuren en grotere hoeveelheden staand, liggend en drijvend dood hout. Bevers dragen bij aan de ontwikkeling van specifieke habitattypes zoals rietmoerassen en zachthoutoobos.

Recht op schadevergoeding?

Om aanspraak te maken op een schadevergoeding dien je te voldoen aan verschillende voorwaarden. Eerst en vooral moet je minstens een van de verplichte basismaatregelen uitvoeren, namelijk boombescherming of omheining. Bovendien moet je de schade aantonen met bewijsstukken en moet deze in verband gebracht worden met de beschermde soort, in dit geval de bever. Je dient de beschadiging binnen de 12 werkdagen aan het ANB te melden via het e-loket of via een formulier op hun website

dat aangetekend verstuurd moet worden. Belangrijk om weten is dat enkel schade van meer dan € 300 aan professionele gewassen, waters en bossen in aanmerking komt voor een vergoeding. Uit cijfers van ANB blijkt dat er tussen 2012 en 2017 30 dossiers werden aangevraagd waarvan 10 onontvankelijk en 20 ontvankelijk werden verklaard. Het uitbetaalde bedrag voor de ontvankelijke dossiers bedroeg in totaal € 222.407.

Als je bos binnen een potentieel beverleefgebied ligt, dien je bovendien een afwijking van de regels uit het soortenbesluit aan te vragen. Buiten de potentiële leefgebieden kan sneller worden ingegrepen. Indien het aantal conflicten toeneemt, zullen ook de interventies door waterbeheerders en de bij ANB ingediende schadedossiers toenemen. Daarom wordt voorgesteld om – van zodra de gunstige staat van instandhouding bereikt wordt – een concrete procedure uit te werken waarbij in bepaalde gevallen de mogelijkheid wordt voorzien om bevers te vangen en doden.

Wist je dat diverse Vlaamse gemeenten verwijzen naar de historische aanwezigheid van de bever? Denk maar onder meer aan Beverst en Beverlo in Limburg, Beveren in Oost-Vlaanderen, Bevere bij Oudenaarde en de gemeente Bever en Stroombeek-Bever in Vlaams-Brabant. Daarnaast was er ook het 'Land van Beveren', een gebied in het graafschap van Vlaanderen en het geslacht 'Van Beveren'.

